

JAMARSKA ZVEZA SLOVENIJE
SLUŽBA ZA VARSTVO JAM

Lepi pot 6

SI - 1000 Ljubljana

✉ varstvo.jam@jamarska-zveza.si

🌐 <http://www.jamarska-zveza.si>

Mnenje o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G) posega poleg ostalih vodnih in priobalnih zemljišč tudi na območje **ponornih voda ter presihajočih jezer**, ki neposredno vplivajo na **kakovost podzemnih kraških voda**. Kraški vodonosniki so namreč **izjemno občutljivi na onesnaženje** predvsem zaradi tanke prsti, točkovnega odtoka v vrtačah in ponorih ter koncentriranja vodnih tokov v epikraški in nezaliti coni. Lastnosti pretakanja voda v krasu pogojujejo **hiter dotok onesnažil** do podzemne vode in izvirov, ki so lahko s podzemnimi kraškimi tokovi prenesena na velike razdalje. Zmožnost učinkovitega čiščenja in filtracije vode zmanjšuje tudi tanka plast prsti oziroma njena odsotnost. Zaradi hitrega toka vode skozi kraške hidrološke cone ter posledično kratke interakcije s kamninsko podlago ter omejenih biotskih dejavnikov kraški vodonosniki **ne omogočajo zadostnega prečiščevanja, adsorpcije ter kemične in mikrobiološke razgradnje onesnažil**. Onesnaženje prvenstveno vpliva na poslabšanje stanja raznovrstnega in ranljivega **podzemnega življenjskega okolja**, obenem pa s poslabšanjem kakovosti podzemne pitne vode vpliva tudi na **zdravje prebivalstva**. Iz kraških vodonosnikov namreč Slovenija pridobi okoli **43 % vse pitne vode**, največ v alpskih in dinarskih pokrajinah.

Pomen ohranjanja naravnega okolja na kraških območjih ter na območjih ponornih voda ter presihajočih jezer je zato **izjemnega pomena**. To prepoznamo tudi v mednarodnih okvirjih varovanja kraških območij, ki odsevajo predvsem potrebo po varovanju: 1) **pitne vode** ter 2) **biotske raznovrstnosti in življenjskega okolja**, iz katerih izhajajo nadaljnji oziroma povezani ukrepi. Med cilji Organizacije združenih narodov, ki so poudarjeni v **Agendi 2030 za trajnostni razvoj**, lahko varovanje kraških območij povežemo s *ciljem 6 (Čista voda in sanitarna ureditev: Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri) in ciljem 15 (Življenje na kopnem: Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti)*. Posredno so za varovanje biotske raznovrstnosti na kraških območjih pomembni tudi cilji programa Organizacije združenih narodov za okolje v Strateškem načrtu za biotsko raznovrstnost 2011–2020.

Zavarovanje kraških območij v Evropi omogočajo posamezni delovni programi, kot je na primer Program IUCN Narava 2030. V Evropski uniji problematiko naslavlja osnovna zakonodaja, kot je **Pogodba o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije**, in drugotna zakonodaja v obliki **uredb, direktiv in sklepov**. Varovanje kraških območij, pitne vode ter biotske raznovrstnosti se tako posredno izvaja prek: 1) *Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst*, 2) *Direktive o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi*, 3) *Direktive o določitvi*

JAMARSKA ZVEZA SLOVENIJE

SLUŽBA ZA VARSTVO JAM

Lepi pot 6

SI - 1000 Ljubljana

✉ varstvo.jam@jamarska-zveza.si

🌐 <http://www.jamarska-zveza.si>

okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike, 4) Direktive o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode, 5) Direktive o varstvu podzemne vode pred onesnaževanjem in poslabšanjem, 6) Direktive o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv, 7) Direktive o kazenskopravnem varstvu okolja, 8) Direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, 9) Evropske strategije o zeleni infrastrukturi in 10) Splošnega okoljskega akcijskega programa Unije do leta 2030.

Strategija razvoja Slovenije do leta 2030 med razvojnimi izzivi prepoznava pomen ugodnih naravnih danosti, obalnih in morskih virov ter pestre biotske raznovrstnosti, a se zaradi neustrezne rabe naravnih virov stanje ohranjenosti vrst in njihovih življenjskih okolij poslabšuje. Zaradi tega med strateške usmeritve za doseganje kakovostnega življenja uvršča tudi **ohranjeno, zdravo naravno okolje, vključno s podzemnimi vodami**. K temu stremi predvsem s trajnostnim upravljanjem naravnih virov, kjer si med drugim zastavlja naslednje cilje, povezane z varovanjem kraških jam: 1) **učinkovito upravljanje površinskih in podzemnih voda, obalnih in morskih virov ter z doseganjem njihovega dobrega stanja**, 2) **preprečevanje čezmernega onesnaževanja vseh sestavin okolja**, ter 3) **ohranjanje visoke stopnje biotske raznovrstnosti in kakovosti naravnih vrednot ter krepitev ekosistemskih storitev**. Obenem v prizadevanju k varni in globalno odgovorni Sloveniji stremi k zagotavljanju osebne varnosti prebivalcev, varovanju premoženja in okolja ter delovanja kritične infrastrukture.

Zavedamo se, da sedanja zakonska ureditev na področju voda ne odgovarja na vse potrebe sodobne družbe po varovanju in upravljanju naravnih vodotokov. Vendar predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), na podlagi zgoraj naštetih dejstev, na tem področju stanja **ne izboljšuje**, temveč omogoča večjo ranljivost voda na onesnaženje. Zato pozivamo vse deležnike, da pri pripravi zakonske ureditve v večji meri vključijo **dognanja in priporočila znanstvenih in strokovnih organizacij** ter širših pravnih ureditev. S tem bomo skupaj dosegli večje družbeno soglasje in učinek pri nadaljnjem **ohranjanju in vzpostavljanju prvobitnega naravnega okolja**. Zakraselost slovenskega površja in težki življenjski pogoji v brezvodni kraški pokrajini nas namreč učijo, da je **vsaka kaplja vode dragocena**.

Le redko imamo državljani priložnost sprejemanja neposrednih odločitev, ki vplivajo na našo skupno prihodnost. **Izkoristimo jo.**

Pripravil:
dr. Jure Tičar
vodja Službe za varstvo jam pri Jamarski zvezi Slovenije

Predsedstvo Jamarske zveze Slovenije